

Kaupunginhallitus

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan lausunto valtuutettu Fardoos Helalin aloitteesta monikielisen seniorikeskuksen perustamiseksi

Toimikunta toteaa, että oikeus ymmärtää ja tulla ymmärretyksi omalla kielellä on tärkeä oikeus, johon monet muut ihmis- ja perusoikeudet nojaavat. Siksi kysymys kaupungin monikielisistä palveluista on tärkeä ja vaatii päätöksenteossa erityistä tarkkuutta tunnistaa ja huomioida ihmisten tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavat tekijät.

Väestötilastojen mukaan Helsingissä asuu noin 15 000 vähintään 55-vuotiasta, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Suurimmat ikääntyvien vieraskielisten ryhmät ovat venäjä, viro, englantia, arabia ja somali. Yhteensä 55 vuotta täyttäneet helsinkiläiset puhuvat noin sataa eri äidinkieltä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta pitää tärkeänä äidinkielenään muuta kuin suomea ja ruotsia puhuvien ikääntyvien ihmisten palveluiden kehittämistä ja heidän erityistarpeidensa huomioimista. Varsinaisen seniorikeskustoiminnan lisäksi tämä on tärkeää myös vielä kotona asuville ikääntyneille ihmisille suunnatussa matalan kynnyksen palvelukeskustoiminnassa ja siihen liittyvässä viestinnässä. Toimikunta toteaa, että vähemmistökieltä äidinkielenään puhuvilla ikääntyvillä ihmisillä voi olla kohonnut riski joillekin huono-osaisuuden tekijöille, kuten köyhyydelle, heikolle terveydelle ja sosiaalisten verkostojen vähyydelle. Toimikunta painottaa, että päätöksenteossa tulee kiinnittää huomiota näihin tekijöihin ja välttää päätöksiä, jotka kasaavat lisää huono-osaisuuden riskejä jo entuudestaan riskissä oleville. Toimikunta tuo esiin tyytyväisyytensä siihen, että ikäerityisen maahanmuuttajatyön kehittäminen on yksi tärkeä näkökulma sekä Tulevaisuuden Sote -hankkeessa että kaupunkiudistushankkeessa. Kaupungille on rekrytoitu ikäerityisen maahanmuuttajatyön suunnittelija, joka on laatimassa seniorikeskuksille ikäerityisen maahanmuuttajatyön toimintamallia.

Toimikunta toteaa, että erillisen nimetyn monikielisen seniorikeskuksen perustamiseen liittyy monia käytännön haasteita, erityisesti sen suhteen, missä se sijaitsisi, minkä kielten osaamista siellä olisi tarjolla ja miten varmistettaisiin monikielisen ammattihenkilöstön jatkuva ja riittävä saatavuus. Nämä käytännön haasteet kytkeytyvät laajemmasta näkökulmasta tarkasteltuna muun muassa palvelujen tasapuolisen saatavuuden ja segregation ehkäisemisen kysymyksiin.

Toimikunta muistuttaa, että huomattava osa maahanmuuttajista elää parisuhteessa etnisesti suomalaisen kanssa. Monille esimerkiksi parisuhteessa eläville on tärkeää, että he voivat asua yhdessä mahdollisimman pitkään, myös senioritaloissa. Tällöin he jopa saattavat tarvita erityistä apua ja tukea toisen unohtaessa yhteisen kielen muistisairauden seurauksena.

Henkilöstön kielitaidon lisäksi seniorikeskuksen toiminnassa ja palveluissa on tärkeää kodinomaisuuden tunteen luominen siellä asuville. Tähän tavoitteeseen päästään mm. tarjoamalla oikeanlaista ruokaa ja aktiviteetteja sekä yhteisöllisiä tapahtumia, jotka nekin ovat osin kulttuurisidonnaisia.

Ikääntyvien vieraskielisten puhumien äidinkielen suuri kokonaismäärä tarkoittaa, että yksittäisessä monikielisessä seniorikeskuksessa voitaisiin huomioida vain murto-osa kaikista äidinkielistä. Toisaalta viidessä suurimmassa kieliryhmässä ikääntyviä on kussakin yli 500 ja kahdessa suurimmassa useita tuhansia, jolloin yksittäisen keskuksen asiakaspaikkakapasiteetin (palveluasuminen) pitäisi olla merkittävä kyetäkseen vastaamaan potentiaaliseen tarpeeseen. Käytännössä jouduttaisiin tekemään rajanvetoa siinä, mitä kieliä yksittäisessä monikielisessä seniorikeskuksessa olisi tarjolla. Rajanveto tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksissä on kuitenkin tavanomaista ja usein välttämätöntä. Toimikunta toteaa, että kaupungin seniorikeskuksissa erityisesti Itä-Helsingissä pyritään jo nykyisellään siihen, että kunkin asiakkaan vastuuhoidajaksi pystyttäisiin nimeämään asiakkaan omaa äidinkieltä puhuva työntekijä.

Helsingin väestön kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden on tärkeää heijastua myös kaupungin henkilöstöön. Kaupungin strategiassa kiinnitetään erityistä huomiota henkilöstön saatavuuteen ja henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa painotetaan monimuotoisen ja anonyymien rekrytoinnin mahdollisuuksia. Eri taustoista tulevien työntekijöiden osaamisen hyödyntäminen mahdollistaa moninaisen asiakaskunnan tarpeiden paremman huomioimisen. Käytännössä seniorikeskuksissa erityisesti itäisessä Helsingissä työskentelee jo nykyisin paljon eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevia henkilöitä. Esimerkiksi Kontulan seniorikeskuksessa arviolta 60 % työntekijöistä on vieraskielisiä. Juuri tiettyjä kieliä puhuvien ammattihenkilöiden jatkuvaa riittävää saatavuutta sosiaali- ja terveystaloudissa ei kuitenkaan voida taata ja heidän keskittämisen laajasti yhteen tiettyyn toimipisteeseen voisi pahimmillaan johtaa monikielisen palvelun saatavuuden heikentymiseen muualla. Toimikunta painottaa, että kaupungin tarjoamia palveluita on oltava tarjolla alueellisesti katsottuna tasapainoisesti ja palveluita kehittävien päätösten segregaatiovaikutuksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Toimikunta painottaa monimuotoisen rekrytoinnin merkitystä eri kieliä osaavien ja eri kulttuureita tuntevien työntekijöiden riittävän saatavuuden varmistamiseksi ikääntyneiden palveluissa yleisesti. Toimikunta pitää tärkeänä kaikkien seniorikeskusten työntekijöiden kieli- ja kulttuurisensitiivisen osaamisen ja non-verbaalisen vuorovaikutuksen osaamisen vahvistamista sekä riittävää tulkkauspalvelujen ja selkosuomen käyttöä.

Palveluasumisessa eri taustoista tulevien asiakkaiden hyvinvointia voidaan lisätä monilla arkeen liittyvillä ratkaisuilla, kuten yksilöllisten tarpeiden huomioimisella ruokavalion tai viriketuokioiden osalta. Lisäksi kaikkien ikääntyneiden palveluiden henkilöresursoinnissa tulee huomioida, että ikääntyneiden ihmisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin kokemusta äidinkielestä riippumatta tukee kiireetön ja arvostava yksilöllinen kohtaaminen.

Toimikunta toteaa, että jos lausunnossa edellä mainitut käytännön haasteet monikielisen seniorikeskuksen perustamiseen liittyen saadaan ratkaistua siten, että senioripalveluita tarvitsevien ihmisten yhdenvertainen ja oikeudenmukainen kohtelu ei heikkene, toimikunta ei katso keskuksen perustamiselle olevan periaatteellista estettä. Toimikunta painottaa, että kaiken kaupungin päätöksenteon tulisi olla mahdollisimman paljon ihmisten välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta lisäävää, ja näitä tekijöitä heikentäviä päätöksiä ja toimenpiteitä tulee välttää.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta